

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre 12 K || Félévre 6 K
 Negyedévre 3 K
 HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII. ker., Ábonyi-utca 11. (Bálint-utca sarkai palota földszintjén). — Telefon-szám: 108—00

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A magyar bányász őrhelye.

Wekerle Sándor miniszterelnök, mint pénzügy-miniszter szokta mondogatni, valahányszor a bányászat jelentőségét méltatta: „Minden bányász érezze magát katonának — őrhelyén!”

Aranyszavak ezek, mert valóban őrhely az, ahová a bányászt jó, vagy rossz sorsa kirendelte. A magyarság, a magyarosodás, a magyar nemzet őrhelye, — mondhatnók — megannyi végvára.

Vajjon áthatja-e ez a tudat a magyar bányász-társadalmat? Sajnos, nem! — Nem speciális bányász-nemtörődömség ez. Közös tulajdona, vagy inkább évezredek faji sajátága ez a közömbösség az egész magyarságnak. Mily játék lett volna a hódító magyar fajnak az itt talált és később bevándorolt nemzetségek teljes beolvasztása!? Egy csepp jövőbejártás, egy csepp faji öntudat és más tekintetben kétségkívül meglévő faji gőg kellett volna hozzá. Szinte történelmi átok az, hogy a magyar nemes eltanulta a meghódított tótnak, a bevándorolt oláhnak, a betelepített szerbnek a nyelvét és bizonyos előszeretettel használta, még zengzetes magyar kiejtésben is teljesen elszlávosodván.

Am ezen hiába busulunk ma már. Jóvátehetetlen hiba, sőt bűn volt ez. A magyarságban nem volt annyi erő és nyelvéhez való szívós ragaszkodás, mint az angol fajban, amely hódítóit, a normanokat, egy emberöltő alatt teljesen magába olvasztotta, úgyhogy az „angol” nevet, amely előbb még a megvetés kifejezője volt, büszkén viselte a hódító normann. És ma már a legelső világnyelv az angol, amit az emberiség $\frac{1}{6}$ -e beszél.

Dehogy is akarunk mi himet varrni ebből és állítani, hogy bezzeg ezt mi is megcselekedhettük volna, hiszen világtenger is és talán némi kereskedelmi szellem, az angol ráció kellett ehhez. A magyar pedig éppen e kettőtől iszonyodik váltig, — sajnos, — még manapság is. Vagy ott van az amerikai gyáros, kereskedő, akinek telepére, üzletébe be nem teszi a lábát olyan munkás, aki nem beszél az angolt.

Hogyan? Hogy az amerikai kereskedőnek, gyárosnak, bányáigazgatónak, üzemvezetőnek még ilyesmire is van gondja, ideje? Nemhogy van ideje, de az amerikai szóba se áll más munkással, mégha beszél is nyelvét, mint aki az ő nyelvén szól hozzá. Nem kényelemszeretetből teszi, hanem az amerikai nem tölt időt avval, hogy magát megérttesse, aki nála akarja megkeresni kenyerét. Ellenben nálunk az az első dolga a perifériákra kihelyezett bányásznak, kohásznak, hogy megtanulja azt a nyelvet, amelylyel hozzá munkása közelit.

Hibásan értelmezett szociális érzék ez egyrészt, másrészt pedig az a fentebb hangoztatott nemtörődömség. Érezze magát apostolnak minden magyar bányász és kohász. Kis nemzet vagyunk a népek nagy egyetemében és ezt az őseink-meghódította dicső, szép országot másképp bizony meg nem tartjuk, minthogy megáll őrhelyén minden magyar és teljesíti kötelességét nemzete iránt.

Ne mondja és ne higye senki, hogy „egy fecske nem csinál tavaszt”, hogy az ő egyes munkája el-tűnő csöpp viz a tenger vízmennyiségéhez. Kishitűség volna és halála azon nemzetnek, amelynek fiai kishitűek. De ne frázisokkal éljünk. Állítsuk oda beszédes például *Mály Sándor* min. tanácsost, a pénzügyminisztérium bányászati osztályának vezetőjét. Férfiu, aki nem kérdezett senkit, mi a kötelessége nemzete iránt? Nem várt utasítást, nem remélt kitüntetést, elismerést azért, hogy tapasztalatokban gazdag, élete minden fázisában, a szó szoros értelmében megmagyarosította környezetét. Uramfia, mi lenne, ha csak az állami bányászat és kohászat minden egyes tagja ilyen katonának érezné magát? .. Csak egy példát. Ki beszélt Kapnikon magyarul ezelőtt 2—3 évtizeddel. *Mály Sándor*, mint egyszerű gyárok — tehát ugyyszólván minden jogkör nélkül — „katonának érezte magát őrhelyén”. Akivel összehozta dolga, azzal magyarul beszélt. És lassanként megszokták hozzá magyarul beszélni, őt magyarul megszólítani. Idegen vállalkozó éppugy, mint munkás. És így tett ő egy egész munkás életen át. *Mály Sándor* példája megfogant. Iskolát csinált, szokássá lett magyarul beszélni a munkásokkal és ha

így halad, Kapnikbánya a magyarság erős fészke, erős véghelye leszén.

Ez a nemes példaadás nem maradhatott hatástalan. Amidőn nyáron pihenni tér zalathuai villájában *Mály Sándor*, az ottani bányászokat veszi elő. És előharcost kapott ott *Kurovszky Zsigmond* bányahivatali főnök személyében. Kurovszky ma már megjavította a magyarság javára az ottani iskolák statisztikai arányszámait. Manapság 40%-kal több román gyerek iratkozik be magyar iskolába: „Hjah, a bányahivatali főnökkel csak magyarul lehet beszélni!”

Ezt értsék meg jól, akik Magyarországon munkaalalmat nyújtanak. Óriási, eddig kellőkép nem értékelt erőnek vannak birtokában. Az a tény, hogy nem adok munkát annak, aki nyelvemet nem érti, nagy dolog! Nem tartozom időt vesztegetni, magamat törni azért, hogy alkalmazottam megértsen engem. Aki nálam akar dolgozni, aki az én kenyeremen akar élni, az becsüljön meg engem avval, hogy megtanulja nyelvemet! Ha ő nem teszi, bizvást megcselekszi a fia, meg a lánya és ahg észrevéve egy generációval már előbbre jutott a magyarság ügye. Bűnös mulasztást, kötelességszegést követ el az a (akár állami, akár magán) bányászati alkalmazott, aki nem teljesíti kötelességét hazája, nemzete iránt. Súlyosabb beszámítás alá esik persze az állami közeg, akinek miniszteriális főnöke olyan erős hazafias indulattól áthatott férfiú, mint *Mály Sándor*. És háromszorosán hibázik azért, mert *Wekerle Sándor* pénzügyminiszter katonának, a magyarság zászlótartójának tudja bányászati közegeit, akiknek bűnül rójja fel, ha ők germanizálnak és hibául, ha ők maguk elszlávosodnak.

Minden magyar bányász és kohász teljesítse kötelességét! Ör hely az, ahol van, nemzetének végvára, ahol helyét becsülettel megállni, hazafias szent kötelessége.

A köszén eladásánál előforduló csalásokról és a tisztességtelen versenyről.

I.

Most, a nyár elmúltával, a köszén beszerzésének periodusa előtt alkalomszerűnek vélem ama visszásokra utalni, amelyek a tisztességes verseny helyzetét e téren mind kétségbeejtőbbé teszik s amelyek ellen a szénkereskedői karnak egész erkölcsi súlyával kell fellépnie.

Mindenekelőtt ama gyakorta nagy cégek sorsával óhajtok foglalkozni, amelyek a nem éppen irigylésre méltó kiskereskedelmet — kicsinyben való eladást — bonyolítják le s amelyeknek télviz idején nap-nap után a rendőrséggel gyűlik meg a bajuk.

A rendőrség e téren minden joggyakorlattól és minden józan felfogástól eltérőleg, ostorával azon suhint végig, kinek cége alatt valamelyes visszaélés konstatált. Más szóval nem a vétkes vagy bűnös hivatalnokot,

munkást, vagy napszámost szedi elő, hanem rendszerint annak főnökét bünteti. Ez minden judikaturának oly arculcsapása, melyet szó nélkül eltűrni nem lehet, amely kifejezetten orosz állapotokra emlékeztet.

Ha létezik Budapesten a szénkereskedők valamelyes egylete, kérdem, miért nem veszi ezt a dolgot kézbe és miért nem szab rendet és határt e mindenkit mélyen bántó támadásokkal szemben?

Mert mit eredményezett az eddig gyakorolt nembánomság? Épp a tisztességes elem volt az, amely a kicsinybeni eladástól visszavonult és szabad kezet hagyott ama szerencsétlen ismételődnak, akik ez üzletre utalva voltak, vagy ama kevésbé skrupulózis elemeknek, amelyek az üzletet még ily viszonyok mellett is folytatták.

De szóljon pár példa helyettni.

Téli időben mindennapi dolog, hogy valamelyes szénnel megrakodt kocsi az utca közepén áll meg s ott az u. n. „szenes ember” 30 zsák szénből 35 zsákot csinál. E jelenségnek, az utcának minden nyitott szemmel járó passánsa a tanuja. A megdézsmált zsákok lezuhzott plombái visszafolatnak s a hiányzó plombák az elébb leszállított zsákok plombáiból kerülnek elő. Ha az ily 50 kg. szén helyett 40—45 kg.-mot tartalmazó zsák kifogástalanul átvéttetik, a nyert különbözet a csaló zsebébe vándorol, ha a zsák kifogás tárgyát képezi s a dologból baj lesz, a napszamos a zsákon levő plombával védekezik s a port a szénkereskedőn huzzák végig. Pedig, mintha e bajon nem is volna oly nehéz segíteni, csak egy kis ész s kis jóakarát kell hozzá.

A csalás egy másik módja, hogy a „szenes ember” 10 zsák helyett 9 zsákot önt ki, aztán vitatkozik, hogy fizet adott át; — átszámlálják a már időközt egy zsákba összerakott üres zsákokat s a szám csakugyan tiz. A csalás abban rejlik, hogy az egyik zsákba már egy üres zsák előre el volt készítve. A megsértett munkás ily esetben rendszerint még jó borraalót kap.

Leggyakoribb a csalás ama módja, hogy a szenes ember minden kiöntött zsákban 5 kilót bent hagy s azt magával viszi.

És ily dolgok miatt nem a napszamos, nem a vétkes lesz büntetve, hanem rendszerint annak főnöke. Ez utóbbi a büntetés ellen nem is igen szólal fel, — lefizeti a 10 vagy 100 koronát, mert nevét nem akarja hirlapilag meghurcoltatni, inkább fizet 100 koronát, sem hogy hirlapilag közzététessék, hogy „nem lopott” és ennek tudatában annál szigorubb a rendőri ítélet.

Én háztartásomban ily csalási kísérletekkel szemben akként védekezem, hogy széntartályom meg van állapítva. Őt zsákot, vagyis 250 kilót fogad az be, szinig feltöltve. A mult télen egyik első, legeslegesű cég szállítmánya a tartályt be nem töltötte, 30—40 kg. hiányozhatott. A napszamos (átadó) vitába szált velem, én meg rendőrért küldtem. Ez kimondta az ítéletet: „tessék a szenet visszarakatni, a boltosnál megmérjük.” Az öt üres zsákot visszahozták, de mielőtt a betöltést megkezdték volna, haltot mondtam. Megvizsgálom az öt zsákot s mindegyikben találtam 6—7 kiló szenet. Ezt a tartályba öntve, az szinig télt volt. A munkás meg volt csipve.

Kifogással már nem élhetett, nem foghatott főnökére semmit. A rendőr feljelentette, 10 koronára ítélték.

Az ítéletet felebbezte, a második instancia határozatát mult héten vettem, 50 koronában marasztaltattott.

Ez az ember ki lett kúrálva, nálam legalább azóta nem lopott.

De, ha a dolgot a szénkereskedők egylete kézbe veszi, hamar megtalálja azt az eljárást, amely követendő, hogy jövőben ily és ehhez hasonló eseteknél nem az ártatlan kereskedő, hanem a vétkes tolvaj büntetlenség.

II.

Mig előbbi fejtegetésem csak lokális jellegű, helyi érdekekkel bír, a továbbiakhoz a nagyban való adások-vételek visszaéléseivel akarok foglalkozni. Itt is sok, ami kifogás alá eshetik. Csakhogy mig ott apró lopásokkal szemben kellett védekeznünk, itt a tisztességtelen verseny az, amely megfélemezendő. A kereskedelem e neme a jó erkölcs ellen vét, amikor hamis állításokkal tévedésbe ejti a vevőt úgy a szén eredete, állaga, hőfoka, mint annak ára és értéke tekintetében. Olcsó eladásokat színlel, hogy a vevőt magához csábítsa s csak ravasz fondorlattal tör magának utat. A zavarosban szeret halászni, álhireket kolportál, pld. hogy sikerült neki 300 kocsi prima szenet egy tönkrement szénkereskedőtől, vagy bányától venni, st., stb.

Célját elérve prima minőség helyett secunda márkát szállít, avagy 100 mm. helyett 95 mm. hoz feladásra.

Ilyetén visszaélések eliminálása és esetleges megtorlása miatt Németországnak a tisztességtelen versenyről szóló törvénye novelláris uton kiegészítést nyert, mely f. évi október hó 1-én lép életbe. Ezen általunk is követendő határozmányok lényege a következő:

Aki a kereskedelmi verseny terén cselekedeteivel a jó erkölcs ellen vét, kártérítésre szorítható. Ugyanez vonatkozik arra is, aki áruja mibenléte, eredete, előállítása, értéke, mennyisége s minősége tekintetében a vevőt tévedésbe ejti.

Tilos tehát valakit azzal az érveléssel megnyerni, hogy alkalmi vételről van szó, ha ez a valóságnak meg nem felel. Tilos csődtömögárukat, nem a csődtömögéből származó portékával kiegészíteni. A törvény tiltja a versenytársak személyéről és árujáról hazug híreket kolportálni. Tilos a „kenés“ u. n. „schmierolás“ magyarul megvesztegetés, tilos az üzleti titkok elárulására vonatkozó ténykedés, az alkalmazottaknak e cél miatti megkerülgetése. Tilos üzleti nevek vagy védjegyeknek megtévesztés céljából való felhasználása, stb., mindez kártérítés terhe alatt tilos.

Aki tehát a fűtőket, irodai alkalmazottakat stb. a célból megvesztegeti, hogy a szenét bevezesse, az kártérítés mellett büntetés eshetőségének teszi ki magát.

Helyén volna, hogy hasonló intézkedésekkel iparunkat s kereskedelmünket mi is megvédjük.

Az eszme fel van vetve, annak nyélbeütésére más tényszerűk hivatottak.

Ungár Miklós.

Tisztelettel kérjük a lejárt előfizetéseket megújítani!

Arad a zsilvölgyi bányászattért.

— Kamarai fölterjesztés. —

Annak a vidéknek, mely fekvésénél és összeköttetésénél fogva Aradhoz, mint gócponthoz van láncolva, gazdaságilag, az aradi kereskedelem és ipar szempontjából legértékesebb és legfogyasztóképesebb része a hunyadmegyei Zsilvölgy, a petrozsény-lupényi bányavidék, amely nemcsak Magyarország, hanem egész Középeurópa legnagyobb szénbányáinak egyikét rejti magában. Ez a hatalmas fejlődésnek indult, mintegy 20.000 munkást foglalkoztató bányavidék piac tekintetében szinte kizárólag Aradra van utalva, vasuti összeköttetése mégis olyan rossz, az igényeknek annyira nem megfelelő, hogy az aradi Kereskedelmi és Iparkamara indítatva érezte magát fölterjesztést intézni a kereskedelmi minisztériumhoz s a piski-petrozsényi, valamint az arad-piskii vonatközlekedésnek alapos megreformálását, megjavítását kérelmezni.

A kamarai fölriratnak a kérelmezést tartalmazó részén kívül érdekesnek találjuk ismertetni az indokokat is melyekre a Kamara támaszkodik, mert ezekből érdekes képe tárul elénk a zsilvölgyi ipari vidék nagyarányú fejlődésének s ama gazdasági kapcsolat fontosságának, mely ezt a vidéket Aradhoz fűzi.

A Kamarának a piski-petrozsényi vasuti vonal jelenlegi forgalmi viszonyai ellen két kifogása van: az egyik a vasuti kocsik elhanyagolt állapotára, a másik a személyvonatok lassu közlekedésére vonatkozik. A szóban levő vasuti vonal — mondja a Kamara — a hunyadmegyei Sztrigy és Zsilvölgyben halad, amely nemcsak Magyarország, hanem egész Középeurópa legnagyobb szénbányái egyikét rejti magában, nevezetesen a Salgótarjáni kőszénbánya rt., az Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya rt. és a kir. kincstár szénbányáit. Az elsőnek mult évi termelése a vezetése alatt álló felsőzsilvölgyi bányák termelésével együtt 11 millió métermázsa volt. Azonban termelésének fokozására óriási befektetéseket fordít, új aknákat létesít és termelését évi 15 millióra szándékozik felemelni, munkásait is 6000-ról mintegy 9—10 ezerre akarja szaporítani. Az Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya rt. bányái Lupény vidékén vannak, mult évi termelésük 4,500.000 métermázsa, amely kitünő kokszot szolgáltat. Munkásainak száma 3000, de ez a szám nem elég mert egész éven érezhető volt a munkáshiány, amelyen némileg a folytonos munkástoborzás által akartak segíteni. A kincstár bányáinak mult évi termelése 1 millió métermázsa volt, de tudomásunk szerint évi 10 millió métermázsa termelésére szándékozik berendezkedni, ami legalább 5—6000 munkásnak fog dolgot adni. A Sztrigy és Zsilvölgyi bányák tehát a közel jövőben közel 30 millió métermázsa szenet termelnek, amihez 18—20 ezer munkás erejére lesz szükség.

A szénbányák e nagyarányú fejlődése szükségképpen maga után vonja a vidék kereskedelmének és iparának fokozatos emelkedését. A szénbánya vállalatokon kívül nagy számmal vannak a különböző faipari vállalatok, a melyek közül csak a legnagyobbakat említve a Pollacsek és Scheiber cég tulajdonát képező csimpai és Moderschpach-féle iszkrányi gőzfűrész soroljuk fel, amelyek szintén több száz munkást foglalkoztatnak. De nem csak a nagyobb vállalatok és ezek munkásainak száma szaporodik, de évről-évre növekszik az itt letele-

pedő kereskedők, kisiparosok és mindennemű magánvállalkozók száma. A kincstári bányáknak kiterjesztése folytán pedig a máv. ama munkásainak számát kell növelni, akik szénzállítással foglalkoznak és akiknek száma jelenleg is 700-ra rug.

Természetes, a kereskedelmi és ipari téren tapasztalt eme bámulatos fejlődés a környékbeli községek lélekszámának változásaira is befolyással van, jelenleg Petroszény lakossága 12.000, Vulkáné 6000, Lupényé 8000, Váralja-Hátszegé 3000, Pujé 15000, a szaporodás tehát az utóbbi tíz év alatt mintegy 25%. A lakosság szaporodásával növekedett azoknak a száma is, akik e vidéken keresztülmenő vasuti vonalat igénybe veszik. Kimutatja a fölterjesztés, hogy ezen a vonalon évenként mintegy 600.000 utas van, tehát majdnem több, mint az aradcsanádi vasut vonalain, pedig ez forgalmának tekintélyes részét gyorsmotorokkal bonyolítja le. Áttér azután a Kamara a mai közlekedési viszonyok mizériáinak leírására, összefoglalja az érdekeltség kívánságait s előterjeszti a maga óhaját a következőkben:

A petroszény-piskii második vágány építése, valamint a petroszény-livazény-lupényi vonalnak tervbe vett elsőragusítása azt a reményt kelti bennünk, hogy maga a kormány is szükségesnek tartja e vonalon uralkodó anomáliák orvoslását. Éppen ezért, mi, akik állandó tanúi vagyunk e vonalon uralkodó türhetetlen állapotnak, bátrak vagyunk Nagyméltóságod jóakaratu figyelmébe ajánlani következő kérésünket:

1. méltóztassék intézkedni, hogy a Máv. piskii-petroszényi elsőrangú vonalán a most használatban levő ócska, kényelmetlen, rozoga kocsik helyett jobban felszerelt, kényelmesebb kocsikat járassanak, valamint a jelenleg működésben levő gyöngye mozdonyok helyett erősebbek alkalmaztassanak, amivel elérhető volna legalábbaszemélyvonatok jelenlegi sebességének növelése;

2. méltóztassék már most legalább elvileg kimondani, hogy a második vágány megnyitásától kezdve Piski és Petroszény között egy gyorsvonal pár fog közlekedni.

✱ HAZI HIREK ✱

Veith Béla udvari tanácsos. *Veith* Bélát, a szab. Osztrák-magyar államvasut társaság ügybuzgó vezérigazgatóját a legelőnyösebben ismerik az ország közgazdasági és politikai tényezői. Erdemeit már régebben elismeréssel tüntette ki a korona s közelebb az udvari tanácsosi méltóságot ajánlották fel neki. *Veith* Béla azonban közismert szerénységével kitért a megtisztelő kitüntetés elől, sőt valósággal elhárította magától. Ő-Felsége személye körüli minisztériumától és a bécsi pénzügyi körökből vett értesülésünk szerint a múlt hónapban újból a leghatározottabb formában ajánlották fel neki az udvari tanácsosi méltóságot, már csak arra való tekintettel is, hogy az osztrák-magyar államvasutak államossításával a Steg. üzemeiből most lett csak magyar részvénnytársaság és éppen most tiz esztendeje vette kezébe *Veith* Béla az osztrák-magyar államvasut társaság magyar tradalmainak vezetését. *Veith* Béláról az egész magyar sajtó bizonyára osztatlan elismeréssel fog megemlékezni kitüntetésé alkalmából. A magyar közgazdasági életnek kevés ily tartalmas és agilis vezérembere

van. Munkatársainak igazi jóakaratu barátja, munkásainak atyja, akinek szociális alkotásai a resicai és aninai művekben, bányákban minden szónál ékeesebben beszélnek. Tizedik évfordulója lesz maholnap, hogy a Steg magyarország hatalmas uradalmait, házait és iparvállatait nemes odaadással vezeti, amit el nem ismerni hiba volna. Elismerete ezt az Egyesült Államoknak a vasipar terén legnagyobb szaktekintélye *Captain Carden* is, aki a St. Louisi világkiállítás vas- és géposztályának főintézője volt, jelenleg pedig a közmunka és kereskedelmi államtitkárságnak (Amerikában ez a miniszterium neve) egyik vezető osztályfőnöke. Ez a *Captain Carden* 1—2 hónapja járt nálunk is és ez alkalommal szerkesztőnk jelenlétében dr. Lippe előkelő újságírónak valóságos lendülettel nyilatkozott a resiczai és aninai telepekről, valóságos Pittsburgnak mondván és kapcsolatba hozva ezt az állami gépgyárakkal és a Ganz gyárral állította, hogy Magyarország még korántsem érte el ipari fejlődési képességének lehetőségét. *Captain Carden* meg is nevezte *Veith* Bélát, az őszinte elismerés hangján. Mi a magunk részéről *Veith* Béla legfelsőbb kitüntetésé alkalmából nem üdvözljük őt mással, mint azzal hogy ez uton tudomására adjuk a világ legelső szaktekintélyének tiszteletét és elismerését.

Lóczy Lajos az állami szénbányákban. A földtani intézet tudós igazgatója dr. *Lóczy* Lajos körutrá indult az állami szénbányákban, hogy azok széngazdagságának mértékét megállapítsa. *Lóczy* egyike a kontinens legelső geologusainak. Ezt ugyan fölösleges nekünk ujólag konstatálnunk, ugyis tudvalevő dolog ez, mégis felemlítettük azért, mert tudjuk, hogy *Wekerle Sándor* miniszterelnök, pénzügyminiszter, az állami szénakció-inaugurálója, feltétlenül bizik *Lóczy* Lajos tudásában és szakvéleményében.

Küldöttség Sztérényi államtitkárnál. A bányás és kohóvállalatok egyesülete nevében küldöttség járt kedden délben Sztérényi József kereskedelemügyi államtitkárnál a köszénszállítási díjtételek tárgyában. A küldöttség tagjai voltak: *Veith* Béla udvari tanácsos, a szab. osztrák-magyar államvasut társaság vezérigazgatója, *Chorin* Ferenc, mint a salgótarjáni köszénbánya r.-t. elnöke, dr. *Lázár* Pál orsz. képviselő, mint az egyesület igazgatója és *Déry* Károly, a Dunagözhajózási r.-t. bányáinak igazgatója. Az államtitkár válaszában utalt azon jelentésre, melyet a kereskedelmi minisztérium a máv. áruszállítási díjkezdvezményeiről ezuttal először terjesztett a parlament elé.

Kinevezések. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök, *Burghardt* József okleveles fémkohómérnököt a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolához tanársegéddé, — *Preilmayer* Ernő, bányamérnöki szakot végzett főiskolai hallgatót, ideiglenes minőségben m. kir. bányagyakornokká nevezte ki.

Sopron város bányaszakértője. A pénzügyminiszter megengedte, hogy *Illés* Vilmos miniszteri bányafőmérnök a brennbergi köszénbánya üzemének ellenőrzésénél a szakértői tisztséget elfogadhassa.

Negyven éves szolgálati jubileum. Az osztrák bánya és kohómű társaság *Piovarcsy* Károly érdemes főgondnokát, aki október hó 1-én szolgálatának 40-ik évfordulóját ünnepelte, ezen alkalomból elsőosztályú főbányagondnokká léptette elő és egy értékes aranyórával

ajándékozta meg, amelyet a vállalat nevében *Dzoltz* Hugó társulati igazgató nyújtott át neki. A kedélyes családi ünnepélyen Piovarcst tisztársai és Igló társadalmának számos előkelő tagja kereste fel szerencsekívánatokkal. A társulat alkalmazottjai este fáklyászenével tisztelték meg kollegájukat, illetve főnöküket.

A Raky-féle mélyfurások alkonya. Egykor, amikor még Raky személyes igazgatása alatt állt a Raky-féle németországi mélyfúró vállalat, ez volt a legjobbnévű, mondhatnók, világhírű mélyfúró cég. Pedig Raky közönséges kezdő munkás volt és genialitásával küzdötte fel magát. Amióta Raky megvált a saját társaságától, az ő nevének égiszéből elősködik ugyan a törpe epigon, de immár csak elvtelve kíséri siker a cég próbálkozásait. Különös, hogy azok az elsődrendű hazai és külföldi mélyfúró cégek még mindig nem tudják felvenni a versenyt Rakyékkal, holott ennek megbízhatósága már nem a régi. Ott vannak pl. az aninai mélyfúrók. Két furólyuk mélyítésére kapott megbízást a Raky cég. Hónapok mulnak, de az eredmény *gyatra*.

Az egyik furólyukban 2¹/₂ hó alatt mindössze 220 m.-rel haladt előre, úgy, hogy ma 450 m.-nél tart, pedig a téli időjárás beálltára 1200 m.-ig kellett volna lehatolnia. A másik furólyék már klasszikus bizonyossága annak, hogy a Raky-cég távolról sem a régi. 2 hó alatt ugyanis mindössze 40 (mond *negyven*) méternyi előhaladást tettek. Hogy e geniális eredményekhez mit szól a furásra megbízást adó Steg, nem tudjuk. De hogy Raky-ék ezzel a nagyszerű eredménnyel nem siettek büszkélkedni, az látnivaló. Mindez azonban éppenséggel *nem* riasztja vissza a „genialis“ budapesti vezérképviselő urat attól, hogy az államnál ép úgy, mint az összes magánvállalatoknál ugyyszólván kizárólagossági jogot vindikáljon németországi cége számára az összes hazai furásokra nézve, úgy, hogy manapság már szinte közmondássá vált, hogy más nem kaphat Magyarországon megbízást furásra, mint csak Raky-ék. Mi ezt a körülményt annak tudjuk be, hogy a vezérképviselő ur elég jó összeköttetésekre tett szert, de ezeket aztán geniálisan tudta kihasználni.

A Langen és Wolf cég új beltagja. A Langen és Wolf cégbe, mely saját gyártmányu kiválóan jó motorjairól előnyösen ismert, belépett Johner Hans Péter, bécsi lakos, légszesz- és benzinmotor-kereskedő, kinek társulati minősége és önálló képviselői és cégjegyzési jogosultsága a budapesti céghivatalnál bejegyeztetett.

A lupényi szén tarifa-kedvezménye. A lupényi ásványszénnek légszeszgyártási célokra való felhasználhatóságát van hivatva előmozdítani az a vasuti díjszabási kedvezmény, amely három hazai légszeszgyárba való olcsóbb elszállítását teszi lehetővé. A budapesti, szegedi és eszéki légszeszgyárak címére szállított lupényi szén szállítási díjtételeinek mérsékléséről van szó. A Budapestre való szállításnál 100 kg.-ként 116 fillérre mérsékeltek a díjtételt, 134 rendes tétellel szemben minimális évi 30.000 tonna elszállítása esetén. Eszékre 131, Szegedre 116 filléres mérsékelte díjtétellel szemben. Mindkét esetben 100 kg.-ként és évi 4000 tonna minimális elszállítás esetén. Ezen rendkívüli díjmérséklés abban leli indokát, hogy a lupényi szénnek légszeszgyártási célokra való felhasználását akarják előmozdítani idegen szén versenyével szemben.

A Rimamurányi közgyűlése. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű-Részvénytársaság szeptember 30-án tartotta meg *Loisch* Ede alelnök elnöklésével XXVIII. rendes évi közgyűlését, a melyen 130.225 részvény képviselőben hatvanhárom részvényes jelent meg. A közgyűlésen a magyar csoportot Sándor Pál, Pauer Leo és Krausz Simon képviselték, akik azonban csak arra szorítottak, hogy a szavazásnál sorra törölték a régi igazgatóság és felügyelőbizottság tagjait. A közgyűlés az igazgatóság javaslatához képest elhatározta, hogy a lefolyt 1908/9. üzletév 8,672.523 K 54 fillért kitevő nyereségéből az alapszabályok értelmében az épületek számlájából 103.693 K 23 fillért, a bányák számlájából 63.420 K 79 fillért, a gépek számlájából 92'493 K 63 fillért, továbbá rendkívül leírás címén 1,000.000 koronát, vagyis összesen 1,259.607 K 78 fillért hoz leírásba, adótartalékba 700.000 K-t helyez s a fenmaradó összegből az alapszabályszerű jutalékok levonása után a tartalékalap javára 268.516 K 63 fillért fordít. A részvényeseknek a 32 millió korona részvénytőke után részvényenkint 32 K-t, összesen 5,129.000 K-t fizet ki 16%-os osztalék fejében (a tavalyi 15%-kal szemben), a külön tartalékalapot 600.000 K-val növeli; a tisztviselők nyugdíjalapjára 100.000 K-t, a társuladák javára 75.000 L-t fordít és a fenmaradó 1,207.084 K 45 fillért a jövő üzletév számlájára vezeti át.

Sztrájk a brennbergi kőszénbányánál. A Brennbergi kőszénbánya r.-t.-nál a bányamunkások ismét sztrájkba léptek. A sztrájk előzményeiről a következőket jelentik lapunknak: A brennbergi bányászok már évek óta elégedetlenkednek helyzetük miatt s 1907-ben két hétig tartó munkabeszüntetéssel akarták követeléseiket kivívni. Törekvésük némi eredménnyel járt, amennyiben szervezkedésüknek szabad folyást engedtek, a fogyasztási szövetkezetet a munkásoknak átadták és anyagi előnyöket is értek el. Később a bánya volt főmérnöke új intézkedéseket próbált életbeléptetni, amelyek azonban a munkások összetartásán hajótörést szenvedett. Két napig tartó sztrájk után a főmérnököt a munkások követelése folytán elbocsátották. A nyugdíjazott igazgató helyére a társaság Sopron város bányászati szakértőjét, Riegl nyugalmazott bányatanácsost nevezte ki igazgatónak. A új igazgató október 1-én elrendelte, hogy a kőszén osztályozásánál alkalmazott munkásnők az eddigi 10 óra helyett 12 órát tartoznak dolgozni és a 2 óráért naponként 10 fillérrel kárpótoltsanak. Erre a munkásnők abbahagyták a munkát és az eddigi 10 óra helyett a munkásokkal egyenlő 8 órás munkaidőt követeltek. Miután pedig e munkabeszüntetés a bányában dolgozó bányászokat munkájukban akadályozta, ezek is, mintegy 600-an, abbahagyták a munkát. Az egyeztető tárgyalások megindultak s remélhető, hogy a sztrájknak békés meg egyezéssel hamarosan sikerül véget vetni.

Érdekes furási eredmény. Gencs község határában, a volt Sternberg-féle birtokon, melyet jelenlegi tulajdonosa Kardos Lipót részben parcellázott az egyik parcellatulajdonos, kigazda földjén furás közben egy melegvíz-forrásra bukkantak. A kut vizét már vegyileg megvizsgálták és igen fontos gyógyvizet találtak. Hir szerint egy budapesti ásványvíz-kereskedő cég a telek tulajdonáért már 50.000 koronát, egy helybeli csoport pedig 100.000 koronát ajánlott.

Egeresi bányavasút. Krammer J. budapesti bank-cég egeresi (Kolozsmegye) szénbányáját Egeres állomással lőtüzemű vasúttal szándékozik összekötni. A vasút terveit Kemény Béla nagyváradai mérnök elkészítette s az czek alapján már megtartott közigazgatási eljárás alkalmával az építési engedély megadatott. Az építést szintén Kemény Béla fogja végrehajtani.

Uj vasöntőde. Debreczenben új vasöntődét jegyzett be az ottani törvényszék szept. 24-ével, Preisler Mór céggel. A tulajdonos, Preisler Mozes Mór debreczeni lakos. Vasöntődéje, csavar- és gépgyára különösen az északnyugoti és az ország keleti részére fog gravitálni.

A sóvári vasút. Az eperjes-, tótsóvár—németsóvár—sóbányai villamos vasút engedélyokiratát a kereskedelemügyi m. kir. miniszter már kiadta a Ganz és Társa részvénytársaságnak, mely az építést rövid időn belül megkezdheti. Az új villamos vasút úgy a személy-, mint a teheráru forgalomra be lesz rendezve.

A Weitzer waggongyár alaptőkeemelése. Az aradi Weitzer János gép- és waggongyár és vasöntőde r.-t. most teszi közzé 1909 július 30-án lezárt mérlegét, amely 607'954 korona tiszta nyereséget tüntet föl az előző évi 433.846 koronával szemben. A kedvező eredmény igazolja, hogy a társaság a lefolyt üzletévben is az egységes fejlődés útján haladt s nagyobb beruházásokra van szüksége, miért is az október 17-én tartandó közgyűlésen — mint értesülünk — az igazgatóság javasolni fogja a 4 millió korona alaptőkének 5 millió koronára való fölemelését, 4000 dalab 250 korona névértékű új részvény kibocsátásával.

Egy mészbánya siklópályája. A pecsenéskai mészbánya és mészégető gyár tulajdonosa, Neuberg Ármin kérvényt adott be a kereskedelemügyi miniszterhez egy Pecsenéska határában tervezett siklópálya engedélyezése iránt.

Egy bányafelőr tragédiája. Kinos feltűnést keltett nemrégiben Petrozsényban, hogy *Unsi* János bányafelőr nyomtalanul eltűnt. Napokig hiába keresték magánosok és hatóságok, teljesen nyoma veszett. Egy napon aztán Romániából Tirqui városkából távirati értesítés érkezett Petrozsényba, hogy ott a Zsil folyóból egy hullát fogtak ki bányászati egyenruhában. A hullán külsértések nyomai látszanak. A hatóság kiküldöttje megállapította a hullának Unsival való azonosságát. A vizsgálat megállapította továbbá, hogy Unsi Jeringer János bozsuri illetőségű bányász gyilkolta meg, akit az igazgatóság Unsi János bányafelőr tanácsára a szolgálatból elbocsátott. Jeringer már akkor kijelentette, hogy leszámol Unsival. Jeringert letartóztatták. Azt is megállapították, hogy Jeringer előbb megölte Unsit és azután a vízbe dobta.

Mégegyszer a felsőbányai balesetről. A felsőbányai kincstári bányánál történt balesetre vonatkozó hírlapi tudósítások — mint ezt nekünk igen megbízható helyről jelentik — nem mindenben fődik a valóságot. A balesetről a következőket közlik velünk: Ez évi szept. 7-én reggel a bányában való beszállás alkalmával a vízszelpos szállító gép jobb oldali excenterrudja meggörbült, az azt tartó csavar eltört, minek következtében a szállítókas az aknában, — a IX és X-ik szint között — fék segélyével megállított. Az ily módon megállított kast azután a gépész — a fék segélyével — ónsúlyyal akarja a X-ik szintig leeresztetni, hogy ott a hat munkás kiszállhasson. A kas azonban a X-ik szinten alól ment, a mikor azt újból lefékezni sikerült. Rövid megállás után azonban a fék tagadta meg a szolgálatot s így a kas megszaladt az akna fenekéig s így mintegy 20 métert szabadon esett. A kason levő hat munkás rázkódást szenvedett s közülök egy kényyü, a többi kevésbé súlyos sérülést szenvedett. A mint látható, nem kötélszakadás esete forog fenn, mert ez esetben a zuhanást a Weisz-féle biztosító készülék teljességgel kizárta volna. A szóban forgó akna — a külről — egészben 328 méter. A kas és X. és XI-ik szint között

még megvolt állilva s így a szabad esése csak 20 méter lehetett. A sérültek közül már többen rendes munkát végeznek.

Baleset. A felsőmagyarországi bánya- és kohómű részvénytársaság távirati jelentést tett az iglói bányakapitányságnak arról, hogy szeptember 29-én délután a szomolnoklantai Engelberti tömzsön az első nyitamban egy véletlenül levált kovand darab az ottan dolgozó Imling István vájárnak lábszarát eltörte. A súlyosan sebesültet a társulati kórházban ápolják.

Szénforgalom. A magyar királyi államvasutak vonalain mentén levő kőszénbányák a szeptember 5-étől szeptember 11-éig terjedő héten hat munkanap alatt, összesen 11.464 kocsirakomány szenet adtak fel; 105 kocsirakománnyal kevesebbet, mint az előző héten, ellenben 533 kocsirakománnyal többet, mint a múlt év hasonló tartamu (szeptember 6-tól szeptember 12-éig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1910 vasuti kocsit raktak meg; 18 kocsival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

✱ KÜLFÖLDI HIREK. ✱

A felsősziléziai szénpiac. A felsősziléziai szénpiac helyzete július havában kielégítő volt. A vevők tartózkodása enyhült, miután meggyőződtek róla, hogy a házi tüzelésre való szén árának leszállítását hiába várják. Tagadhatatlan, hogy a szénpiac helyzetében, nemkülönben a kereskedőknek és a fogyasztóknak magatartásában fordulat állott be. Elsősorban a rengeteg nagy készletből igen jelentékeny szállítmányok indítottak el s különösen a hónap első felében közel 90.000 tonnát továbbítottak naponként, míg a hónap második felében ez a szállítmány 88.312 tonnára csökkent. Elszállítottak összesen 2,417.590 tonnát, melynek nagy részét a külföld rendelte meg. A bányák területén felhalmozott készleteknek e jelentékeny csökkenése következtében, továbbá a felsősziléziai szén iránt Brandenburgban, Szászországban és a keleti tenger vidékén lévő tartományokban megnyilatkozott nagy érdeklődés folytán annyi megrendelés érkezett be, hogy a bányák új munkásokat voltak kénytelenek felfogadni és termelésüket lehetőleg fokozni igyekeztek. Természetes, hogy július havában is meglátszott még, hogy az ipari viszonyok általában véve kedvezőtlenek, miután azok a bányák, amelyek ugyszólván kizárólag ipari szén termelésével foglalkoznak, még július havában sem voltak képesek üzemüket bővíteni. Ami az árakat illeti, a mai árakat az őszi és téli kampány alatt aligha fogják leszállítani. Tekintetbe kell azonban venni, hogy a kiskereskedelem és közepkerkedelem június és július havi tartózkodása több bányai igazgatóságát arra bírta, hogy nagyobb kötelezettségekbe menjen bele azokba az országokba, amelyek áru iránt érdeklődtek. Ezek a viszonyok birták rá a szindikátust is arra hogy szeptember hó elsejére szóló kötéseknel a szokásos bonifikációt nem adta meg minden irányban. Az osztrák széntarifa fölemelése egyelőre nem fogja maga után vonni a felsősziléziai kiviteli bonifikációnak telemelését, miután oda havonként 600.000 tonna van lekötve. A darabos szén-készletek szintén nagyon megcsappantak s ugyanilyen viszonyok uralkodnak a pirszén előállítására való szénnél, mely minőségéből nagyobb szállítmányok adtak el Ausztriába. A bányák azonban ennek dacára még mindig panaszkodnak amiatt, hogy a sziléziai hohóművek kevés pirszén előállítására szolgáló szenet rendeltek meg. A cukorgyárak szintén nagyobb mennyiségben vásárolják már az aprószenet, mint eddig. A pirszén forgalma július havában alig változott s mindössze a fűtési célokra szolgáló pirszén kereslete emelkedett. A kohóművek szállítmányai nem változtak.

Román petróleumipar. A Moniteur du Petrol jelentése szerint Románia petróleumtermelése augusztus hónapban 110.757 tonnára rugott, az előző év ugyan-

ezen hónapjának 113.850 tonnájával szemben. A csekély visszaesést részben a Moreniban történt petroleum-tűz okozta, de másrészt azért is kisebb volt a termelés, mivel egyes nagy társaságok a kedvezőtlen konjunktúrák miatt termelésüket visszatartják.

Szerencsétlenség egy bányában. Dinslakenből jelentik, hogy a lohbergi bánya 2. számú tárnájában október 4-én reggel súlyos baleset történt. Egy állvány összeomlása következtében nyolc bányász a mélységbe zuhant. Egy bányász azonnal meghalt, a többiek többé-kevésbé súlyosan megsérültek, azonban van rá remény, hogy ezek életben fognak maradni.

Uj szénzindikátus Oroszországban. Az évek óta fennálló *Prodorull* szénzindikátus tudvalevően 80%-át képviseli az orosz kőszéntermelésnek. Évi szolgáltatása kerek 600.000.000 fontra rug. Hír szerint most több nagyobb termelő szakítani akar a Prodorullal és új szénzindikátust létesít. Kormánykörökben rokonszenvvel nézik az új szénzindikátus alapítását.

✂ ÜZLET, SZÁLLÍTÁSOK. ✂

Használt gőzkazánok eladása. A budapesti cs. és kir. tengerészeti különítmény október hó 15-iki lejárral pályázatot hirdet 3 db használatban volt gőzkazán eladására. Az erre vonatkozó felhívás a budapesti kereskedelmi és iparkamara irodájában az érdeklődők által megtekinthető.

Csatornázás Marosvásárhelyen. A csatornahálózat egyrészének elkészítésére szükséges felszerelési tárgyak szállítására ajánlatot tettek: Lenarduzzi János 413.532 K, Melocó Péter 465.300 K, Pittel és Brauswetter 460.709 K, Fried és Adorján 474.181 K, Walla József 489.253 K, Kis Jenő egy csoportra 75.075 K. Lenarduzzi János ajánlatát fogadták el.

✂ SZERKESZTŐI ÜZENETEK. ✂

X. Y., Petrozsény. Mi nem nyugtázunk köszönetet hirlapilag.

Fémkohász. A memorandum nálunk van, csak az Önök é dekében várunk közlésével.

A-n B-a, Kolozsvár. Nem mondaná meg Ön nekünk, hogyan lehetne tőke nélkül bányavállalatot, avagy bármely más vállalatot létesíteni? Avagy talán Ön úgy képzeli, hogy a „tőke” gyűjtőnév alá foglalt pénzcsoport adja a pénzt, az igazgatóságban pedig a csoporttól egész idegen „szakemberek” üljenek? És ki választja ezeket? Mindenesetre csak a részvényesek. Amde kik a részvényesek? A „tőke”, a pénzcsoport. Hát kérem, hagyja Ön csak békében a tőkét és a fűrésztő vízzel ne öntse ki a gyermekét is.

J-s A-r, Pécs. Ilyen általánosságban tartott, inkább támadásszerű híreket nem közölhetünk. Ha annak az állami szénbányának a berendezésénél csakugyan olyan anomáliák fordultak elő, tessék azt szakszerei részletességgel megírni és ha tárgyilagosságnak találjuk, közöljük.

S-n J-f, Budapest. Elég a címezés Mariemont (Belgique). Levelünkkel beengedik a bányába.

B-E-I, Gyurgyevac. Legcélszerűbb, ha magához a gyárhoz fordul és mindjárt beküld talán 25 kgnyi mennyiséget a lignitből. Hazánkban nincs oly speciálgvár, amely ily bricketgyár berendezésével foglalkoznék, azt a műszaki céget pedig nem ajánlhatjuk.

Pályázati hirdetmény.

Egy nagyobb szénbányánál több megbízható gyakorlott fűrészmesterre sürgős szükség van, akik jártasak a mély fúrásban száraz uton és vízőblögetéssel, kézi és géperőre. — Kérvények fizetésigények megjelölésével és pályaleirással Cs. L. jelige alatt e lap szerkesztőségéhez intézendők.

(B. 185/45.)

BENNDORF ALBIN

KARLSBAD

kotrásvállalkozó.

Vállal mindennemű letakarítási munkálatot.

(B. 51/41.)

Keresünk egy ügyes bányászt, ki kisebb fölmérést önállóan végez, szépen rajzol és rondul ír. Bányaisk. végzettség nem okvetlenül kívántatik. — Fizetés meg egyezés szerint. Czim a kiadóhivatalban.

(B. 150/35)

M. kir. államvasutak igazgatósága.

266.461—C III.

HIRDETMEŒNY.

(A csoportosítható menetszelvény-jegyzék I. pótlékának életbe léptetése).

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a f. évi május hó 1-től érvényes csoportosítható menetszelvény-jegyzékbe folyó évi október hó 1-én az I. pótlék lép életbe.

A pótlék a magyar királyi államvasutak díjszabás-elárúsító hivatalában (Budapest, VI. Csengeri-u. 33.) valamint annak központi és egyéb városi menetjegyirodáiban 15 fillérért kapható.

Budapest, 1909. szeptember 23.

Az igazgatóság.

(B. 182/41)

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Orenstein és Koppel

IPARVASUTAK GYÁRA BUDAPEST.

IRODA:

VI., Andrássy-ut 102.

GYÁR:

Pusztaszentlőrinczi nyaraló.

Kotrógépek, bányakocsik, billenőkocsik, fordítóköröngök gyártása. Bányasinek, kerékpárok, csapágyak szállítása.

Mintaárjegyzék ingyen és bérmentve.

(B. 17/41)

